

HATTFJELLDAL SAU OG GEIT
v/Olav Elsvatn Elsvassveien 1099B
8695 HATTFJELLDAL

Saksbehandler, innvalgstelefon
Øyvind Skogstad, 75 53 15 68

Tillatelse til skadefelling av bjørn - Hattfjelldal kommune

Statsforvalteren viser til søknad den 13. juli fra Hattfjelldal Sau og Geit om tillatelse til skadefelling av bjørn på grunn av tap av sau. Vi viser også til telefonsamtale med Laila Hoff og Robert Lundquist om saken.

Vedtak

Statsforvalteren i Nordland gir med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 og § 77, jf. rovviltforskrifta § 9, tillatelse til skadefelling av én (1) bjørn i deler av Hattfjelldal kommune innenfor nærmere angitte vilkår.

Vilkår

1. Fellingsområdet omfatter deler av Hattfjelldal kommune avgrenset slik:
 - a. Grense mot nord og nordvest er RV 73 mellom Hattfjelldal sentrum og riksgrensen ved Austerkrutvatnet.
 - b. Grense mot sør og sørvest er elva Susna.

Se også vilkår nr. 3

2. Tillatelsen gjelder felling av én brunbjørn i tidsrommet fra og med 14. juli til og med 21. juli 2022.
3. Fellingsforsøket skal etter beste evne rettes mot skadevoldende individ. Fellingsforsøket skal derfor styres til det aktuelle tapsområdet, der tapene sist har skjedd og der de eventuelt utvikler seg videre.
4. Binner med unger som opptre sammen er unntatt fra fellingstillatelsen. De tiltak som er mulig for å unngå at binner med unger feller, skal være iverksatt.
5. Rapportering:
 - a. Fellingsleder skal gi en kort statusrapport minimum annethvert døgn på SMS til vakttelefon 478 29 091. Melding skal inneholde en kort oppsummering av aktivitet i

fellingslaget, informasjon om evt. observasjoner av bjørn og evt. funn av nye kadaver. Dersom fellingsforsøket innstiller over flere dager, er det ikke nødvendig å sende SMS-rapporter før forsøk, evt. starter opp igjen.

- b. Elektronisk sluttrapport skal leveres av fellingsleder senest innen tre uker etter endt fellingsforsøk. Lenke til rapporteringsskjema sendes i separat e-post til fellingsleder. Fellingsleder kan delegerere rapporteringsansvaret til en annen person på fellingslaget.

- 6. Hattfjelldal Sau og Geit er ansvarlig for å oppnevne deltakere på fellingslaget. Det skal oppnevnes en fellingsleder. Kun personer som står på lista over deltakere i fellingslaget kan delta på fellingsforsøket, og slik liste skal sendes til Statsforvalteren før fellingsforsøket starter.

Statsforvalteren krever at deltakerne i fellingslaget – jegere og hundeførere – oppfyller kravene til og innehar lisens, jf. kravene i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst, §§ 13 og 14.

Alle kjente medlemmer av fellingslaget som deltar i fellingsforsøket skal ha kopi av dette brevet og være kjent med vilkårene for fellingstillatelsen.

- 7. Oppnevnte jegere plikter å utøve fellingsforsøket på en human og sikkerhetsforsvarlig måte, jf. viltloven § 19. Ved felling av bjørn skal det benyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt, jf. forskrift av 22.03.02 om utøvelse av jakt, felling og fangst.
- 8. Felling eller forsøk på felling av rovvilt skal umiddelbart meldes til Statsforvalteren på vakttelefonnummer 478 29 091. Den som feller dyr skal kunne fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materialet, og skytter skal kunne påvise fellingsstedet etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Statsforvalteren.
- 9. Dersom det løsnes skudd mot rovvilt og dyret forlater plassen, så plikter skytter å forvise seg om påskudd dyr er truffet eller ikke. Dersom dyret vurderes skadeskutt, plikter de ansvarlige å gjøre det de kan for å avlive dyret snarest mulig. Ved skadeskyting av rovvilt skal skytter uten opphold underrette Statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Statsforvalteren avgjør videre gjennomføring av avslutning av ettersøk. De som har deltatt i forsøk på felling skal uten godtgjørelse bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk. Generelt for ettersøk gjelder bestemmelsen i rovviltforskriften § 17.
- 10. Forsøk på felling i medhold av denne tillatelsen krever ikke tillatelse fra grunneier, jf. viltloven § 35.
- 11. Rovvilt felt i medhold av denne tillatelsen er viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra Miljødirektoratet. Instruks for ivaretagelse av døde rovdyr kan lastes ned på Rovdatas nettside (<https://rovdata.no>) under instruks.
- 12. Statsforvalteren i Nordland kan til enhver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.

Grunnlaget for avgjørelsen

Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 og § 77, jf. rovviltforskrifta § 9. I brev av 31. mai 2022 fra Miljødirektoratet om *Kvote for betinget skadefelling av brunbjørn 2022-2023*, ble region 7 – Nordland tildelt en kvote på én (1) bjørn fra og med 01.06.2022 til og med 15.02.2023. Det er så langt ikke belastet noen dyr av denne kvoten, men det pågår parallelt skadefellingsforsøk i Grane kommune og fellingsforsøk stanses umiddelbart i begge områder dersom det felles bjørn.

Etter naturmangfoldloven § 1 og § 5, er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 skal fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldloven hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning.

Region 7 – Nordland skal ha én årlig yngling av brunbjørn, jf. rovviltforskrifta § 4 første ledd bokstav g). Den todelte målsettingen som formålsparagrafen i rovviltforskriften setter, er søkt oppnådd gjennom forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland, jf. § 6. Her er det definert hvor beitedyr og rovvilt har prioritet.

I den vedtatte forvaltningsplanen for rovvilt i Nordland er det skrevet følgende om skadefelling av brunbjørn:

- 2.5.1 *Skadefelling i svart sone er i utgangspunktet kun aktuelt ved akutte skadesituasjoner. Det skal være lavere terskel for felling av hannbjørner enn binner.*
- 2.5.2 *Dersom det på våren oppdages bjørn i kalvingsland for reindrift innen svart sone, eller i randsonen til svart sone, skal det i samråd med reinbeitedistriktet iverksettes avbøtende tiltak.*
- 2.5.5 *Utenfor svart sone skal det som hovedregel gis tillatelse til uttak av bjørn som forventes å gjøre skade.*

Naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b) slår fast at uttak av vilt kan tillates for å avverge skade på blant annet husdyr. Statsforvalteren kan iverksette skadefellingsforsøk innenfor den rammen som er satt av i rovviltnemnda eller Miljødirektoratet, jf. rovviltforskrifta § 9 første ledd. Føringerne i forvaltningsplanen for rovvilt tillegges vekt, og felling kan bare gjennomføres om det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.

Rovviltforskriften § 9 andre ledd bokstav a) til d) slår fast at det skal tas særlig hensyn til:

- a) området betydning som beitemark,
- b) skadenes omfang og utvikling,
- c) potensialet for framtidige skader,
- d) muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak.

En skadefellingstillatelse skal være rettet mot bestemte skadegjørende individ, og vedtaket skal være begrenset til tid, rom og antall dyr. Ved hver fellingstillatelse gis det en økonomisk ramme som fellingsforsøket skal gjennomføres i henhold til.

Bestandsstatus for brunbjørn i Nordland

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters

bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. § 8. Statsforvalteren viser til at vedtaket blant annet baserer seg på sist tilgjengelig kunnskap om brunbjørnens bestandssituasjon og utvikling i Norge; det vises til beskrivelse av det Nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. De siste opplysningene om bestandssituasjonen for brunbjørn fremgår i rapporten «*Populasjonsovervåking av brunbjørn - DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2021*».

Antall ungekull som fødes hvert år estimeres med bruk av en modell som baserer seg på innsamlet DNA materialet fra hunnbjørner. Det nasjonale fastsatte bestandsmålet for brunbjørn ligger på 13 årlige kull. I 2021 ble det nasjonalt estimert 8,1 ynglinger, som vil si at vi befinner oss under det nasjonale fastsatte bestandsmålet. For region 7 – Nordland er bestandsmålet satt til én årlig yngling hvert år og basert på innsamlet DNA fra brunbjørn estimerte Rovdata at det ikke var yngling i 2021. Dette vil si at regionen befinner seg under det fastsatte bestandsmålet.

I 2021 ble det registrert to brunbjørner i Nordland basert på DNA-analyser av hår og ekskrementer. Totalt ble det i 2021 DNA-analysert 45 ekskrement- og hårprøver, en økning på 45 % fra 2020. Analysene viste at 13 av prøvene var fra brunbjørn. Prøvene ble i hovedsak funnet på indre Helgeland mellom Båfjelldalen i Grane og Susendalen i Hattfjelldal. Det er også funnet DNA prøver i Stordalen i Bindal, ved Røsvatnet i Hemnes og nord for Rombaken i Narvik. Ti av prøvene ga fullstendig DNA-profiler som viste ulike individer. På tre prøver var det ikke mulig å identifisere individ, dermed er det ikke mulig å si sikkert om disse prøvene var fra de to registrerte individene, eller om det var annen brunbjørn(er).

Det er satt av to forvaltningsområder for brunbjørn i Nordland; område 1: indre delen av Nordland mellom Rana og Saltdal (mellom Kallvatnet i Rana kommune og Junkerdalen i Saltdal kommune) og området 2: indre deler av Nordland mellom Sulis i Fauske kommune og Bjørnfjell i Narvik kommune.

Avgangen av voksen brunbjørn skjer i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling. Når det gjelder effekten av dette sammenholdt med andre påvirkninger, foreligger det en betydelig kunnskap om den samlede belastningen brunbjørnbestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Brunbjørnbestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert noen sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Det forekommer også sporadiske påkjørsler. Det foreligger altså få andre store trusselfaktorer for arten. Sist det ble felt brunbjørn i Nordland var på skadefelling i 2019, i Evenes. Vi er også kjent med at det er felt flere brunbjørn på skadefelling og lisensfelling i fjellområdene i Sverige, forholdsvis nær grensa til Nordland i Salten og på Helgeland de siste tre årene.

«Føre-var-prinsippet» i § 9 kommer til anvendelse i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter Statsforvalteren syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Statsforvalterens vurdering

Skadesituasjonen

I perioden 7.-13. juli er det funnet syv døde/skadde sau i Skardmodalen. Fem er påvist tatt av bjørn og to har ukjent dødsårsak. Siste bjørneskade ble funnet 13. juli og med antatt skadedato 11.-12. juli.

Det er også i perioden 9.-12. juli funnet flere bjørneskader i Fiplingdal i Grane kommune, hvor det pågår et parallelt skadefellingsforsøk. Videre ble det tidligere i sommer i perioden 9.-27. juni, funnet tre påviste bjørneskader ved Hundåla/Sørnes i Vefsn. Der er tilbakemelding fra beitenæringa der om at bjørnen trolig har forlatt området.

Hensynet til bjørnebestanden

Etter naturmangfoldloven § 18 andre ledd fremgår det at vedtaket etter bestemmelsens første ledd bokstav b) bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Vurderingen av dette beror på flere forhold, bl.a. ut fra hvilken grense (kvote) som er satt for uttaket og hvilke andre trusselfaktorer bestanden er utsatt for. Miljødirektoratet har gitt Statsforvalteren en kvote for betinget skadefelling av en bjørn. Vedtaket er stadfestet av Klima- og miljødepartementet som finner at kvoten ikke truer bestandens overlevelse og at kvoten ikke vil gi en negativ utvikling for muligheten til å nå det regionale bestandsmålene neste vår.

Statsforvalteren vil imidlertid bemerke at det er få tegn til at målene for Nordland vil kunne oppnås innen overskuelig framtid. Dette er absolutt utfordrende med tanke på bruk av skadefelling på generelt grunnlag siden vi er avhengig av at brunbjørnbestanden i fylket vokser betydelig dersom bestandsmålet for skal nås. Det er registrert få brunbjørner i Nordland de siste årene, med en negativ utvikling fra elleve ulike individ i 2014 til to i 2021, og uttak av brunbjørn er uheldig med tanke på framtidig oppnåelse av bestandsmålet for regionen. I tillegg til felling i Nordland, spiller økt avskyting på svensk side en avgjørende betydning for bestandsutviklingen.

Det aktuelle området er i vedtatt forvaltningsplan avsatt som prioritert beiteområde for sau, hvor det skal være lav terskel for å tillate skadefelling. Geografisk differensiering skal bidra til å ivareta hensynene til naturmangfoldloven § 12. De vedtatte brunbjørnområdene i Nordland er ikke forenelig med områder som biologisk sett ligger til rette for bjørn, og det er derfor svært liten sannsynlighet for at bestandsmålet vil kunne oppnås innenfor bjørneområdene. De prioriterte bjørneområdene har dermed ingen funksjonell betydning for å ivareta forvaltningsmålet for regionen, og de gir lite spillerom for en differensiert forvaltning av brunbjørn. Dette skaper ikke nødvendig forutsigbarhet for beitebrukerne, øker konfliktnivået og gjør den praktiske forvaltningen av brunbjørn i Nordland svært utfordrende.

I Miljødirektoratets vedtak om kvote for betinget skadefelling av brunbjørn 2022-2023 i rovviltregion 6, 7 og 8 er det spesifisert at man skal være restriktiv med å gi tillatelse til skadefelling innenfor prioriterte yngleområder for brunbjørn, og at det må komme tydelig fram i et evt. fellingsvedtak hvilke forebyggende tiltak som er vurdert. For region 7 er det i tillegg spesifisert at dette gjelder generelt, som følge av at regionen ikke har egnet forvaltningsområde for brunbjørn, jf. brev av 2. juli 2018.

Klima- og miljødepartementet avgjorde i brev den 8. juli 2022 klage på direktoratets vedtak om kvote for betinget skadefelling av brunbjørn. Departementet opprettholdt direktoratets vedtak med enkelte justeringer. Departementet fastslår at det generelt er lav terskel for å felle bjørn som gjør skade utenfor bjørneprioritert område. Men at det i en situasjon der vi ligger under bestandsmålet både nasjonalt og i regionene 6, 7 og 8, vil det for binner som opptrer i beiteprioritert område være en høyere terskel enn lav for å tillate skadefelling. Departementet senker likevel terskelen fra høy til midlere.

Brunbjørnen som forårsaker skadene, er mest sannsynlig en hannbjørn. Dette er vurdert ut ifra DNA-analyser fra tidligere år og kjent utvandringkapasitet hos binner. Felling av en hannbjørn vil i mindre grad enn felling av en hunnbjørn påvirke Stortingets målsetting om én årlig yngling av brunbjørn i Nordland. Samtidig vil en praksis med lav terskel for felling av hannbjørner redusere muligheten for å oppnå bestandsmålet.

Beiteområdet og skadepotensiale

Det slippes årlig over 10 000 sau og lam på beite i Hattfjelldal. Tre besetninger er i sommer sluppet på beite i Skardmodalen, med til sammen i overkant av 700 dyr. Statsforvalteren legger til grunn at området har stor betydning som beitemark, jf. rovviltforskrifta § 9 annet ledd bokstav a.

Kjent skadeomfang til bjørn i Hattfjelldal kommune så langt i sommer er avgrenset til Skardmodalen, hvor det også forrige beitesesong var betydelige tap til bjørn. Erfaringsmessig kan skadesituasjonen også flyttes til andre besetninger i nabodalførere. Ut fra funn av ferske kadaver de siste dagene og omfanget av beitedyr i skadeområdet og nabodalførere, vurderer vi at skadepotensialet er betydelig, jf. rovviltforskrifta § 9 annet ledd bokstav b og c. Hattfjelldal Sau og Geit har mottatt FKT-midler til utvida tilsyn med vokterhunder og kadaverhunder. Straks det ble oppdaget skader i Skardmodalen ble det iverksatt økt tilsyn i området. Vi er fortsatt forholdsvis tidlig i beitesesongen og det er vanskelig å iverksette andre tapsforebyggende tiltak enn økt tilsyn med sau på utmarksbeite.

Oppsummering

Skadefelling er et viktig virkemiddel for å stanse og forebygge skader på husdyr. Statsforvalteren vurderer skadepotensialet som forholdsvis stort. Vilkår om at fellingsforsøk skal styres til det aktuelle tapsområdet, der tapene sist har skjedd og der de eventuelt utvikler seg videre, gjør at forsøket med stor sannsynlighet rettes mot riktig skadegjørende individ.

Vi vurderer at iverksettelsen av skadefelling innenfor angitt kvote, og i nærmere avgrenset geografisk området og tidsrom, ikke vil sette brunbjørnbestandens overlevelse i fare. Evt. uttak av det som sannsynligvis er en hannbjørn i Hattfjelldal kommune vil ikke i seg selv medføre at forvaltningsmålet, jf. naturmangfoldloven § 5, for arten ikke oppnås. Måloppnåelsen kan til en viss grad bli vanskeligere eller forsinket. Statsforvalteren har i den sammenheng vektlagt at det sannsynligvis ikke vil være snakk om felling av en binne. Det er satt som vilkår at binner med unger som opptrer sammen er unntatt fra fellingstillatelsen.

Ut fra hensynet til beitedyr, områdets betydning som beitemark og skadenes omfang og utvikling, anser Statsforvalteren at det beste tiltaket for å forhindre omfattende skader er at det iverksettes fellingsforsøk på den skadevoldende bjørnen, og det gis derfor fellingstillatelse på én bjørn i dette området. I vurderingen av om det finnes andre tilfredsstillende løsninger har Statsforvalteren også lagt vekt på hensynet til næringsutøvelse i saken, jf. naturmangfoldloven § 14.

Konklusjon

Ut fra en samlet vurdering med vektlegging av potensialet for framtidige skader dersom bjørnen fortsatt oppholder seg innenfor dette, eller tilgrensende beiteområder, finner Statsforvalteren det riktig å kunne tillate skadefelling på én (1) brunbjørn innenfor deler av Hattfjelldal kommune. Hattfjelldal Sau og Geit får ansvaret for å lede gjennomføringen av fellingsforsøket.

Veiledning til gjennomføring av fellingsforsøk

På Miljødirektoratets nettsider kan man laste ned veileder for skadefelling av rovvilt. Denne tar for seg lowerket som gjelder ved felling, forklarer de ulike aktørenes rolle og ansvar, og hvilke metoder som kan brukes i fellingsforsøk: [Veileder for gjennomføring av fellingsoppdrag](#).

Det er vanskelig å lykkes med skadefelling på bjørn, og det er viktig at fellingslaget disponerer ressursene til situasjoner hvor det er en reell sjanse for å lykkes. God samhandling med beitenæringas tilsyn i området er viktig, bl.a. slik at fellingsforsøk kan prioriteres til ferske kadaver eller ferske observasjoner av bjørn i skadeområdet.

Ved gamle observasjoner, det vil si observasjoner eldre enn et døgn, så bør innsatsen reduseres betydelig for å spare personressurser og ressurser generelt. Hvis det går mer enn ett døgn uten nye skader eller observasjoner bør det vurderes å gå inn i en beredskapsfase og avvente ytterligere fellingsforsøk inntil nye skader/observasjoner foreligger, gjerne med bruk av viltkamera på eldre kadaver og tråkk hvor man erfarer at rovdyr går. I en slik beredskapsfase vil dyreeiers/beitelagets tilsyn med dyrene være den kritiske suksessfaktoren for raskt å oppdage nye skader/tap.

Bruk av hund

Vi anbefaler at det brukes hundekvipasjer som er trent på skadefelling av bjørn. For de tilfellene der det vurderes bruk av løs hund under felling, vises det til at unntak fra sikringsreglene i hundeloven kan gis av kommunen, jf. hundeloven § 9e. Fellingslaget er selv ansvarlig for å innhente slike tillatelser fra kommunen. Statsforvalteren viser også til at løs hund i områder med husdyr/rein krever spesiell aktsomhet fra brukeren, for å unngå skade/jaging av beitedyr. Vi viser i den sammenheng til hundeloven §§ 3 og 7.

Bruk av løs, på drevet halsende hund er ikke tillatt, jf. viltloven § 23.

Økonomiske rammer for fellingstillatelsen

Fellingsforsøket har en økonomisk ramme på inntil kr 30 000,- til dekking av direkte og dokumenterte kostnader utenom godtgjøring, jf. forskriften § 9. Dette gjelder for eksempel kjøreutgifter for bil og nødvendig overnatting. Det er ikke anledning å utbetale godtgjøring/lønn til deltakere på fellingslaget siden det ikke er et kommunalt fellingslag.

Hattfjelldal Sau og Geit er regnskapsførende enhet. Refusjonskrav leveres på [eget skjema i Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter](#) innen 1. oktober 2022.

Saksopplysninger

Dette vedtaket blir kunngjort i Miljøvedtaksregisteret (www.miljovedtak.no) og ved utsendelse til adressatene på kopilista.

Klage

Vedtaket kan i henhold til forvaltningsloven § 29 påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter underrettingen om vedtaket er kommet frem. Klagen skal sendes til Statsforvalteren i Nordland,

Klagens adressat, form og innhold følger av § 32 i forvaltningsloven.

Med hilsen

Tore Vatne (e.f.)
seksjonsleder

Øyvind Skogstad
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Hattfjelldal kommune
Mattilsynet
Miljødirektoratet
Nordland politidistrikt

Roviltnemnda i region 7
Statens naturoppsyn Nordland